

צ'בזטי מזהר"ן

תנינא

דף כג:

עם

ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורה ל

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מה גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(ה"מ שמו שמה)

תורה אור
הושע ח (א) אכתוב אֶתְכֶם
לו רבו יְבִי תוֹרַתִי כִּמוֹן
נְחֻשְׁבוֹ:

תורה כט
התלים סח (ו) אֶלְהִים מוֹשִׁיב
יְחִידִים בְּקִרְיָה מוֹצִיא אֲסִירִים
בְּכוֹשְׁרוֹת אֶךְ סוֹרְרִים שְׁכֵנֵי
צְחִיחָה:

תורה ל
הושע ב (א) וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל כְּחֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא
יִסַּף וְלֹא יִסְפַּר וְהָיָה בְּמִקוֹם
אֲשֶׁר יֵאמָר לָהֶם לֹא עָמִי
אַתֶּם יֵאמָר לָהֶם בְּנֵי אֵל הָיָה:
תורה לא
במדבר נשא ז (ט) וְלִבְנֵי
קַהֵל לֹא יָתֵן כִּי עֲבֹדָה
תִּקְדָּשׁ עֲלֵהֶם בְּפִתְחֵי יִשְׂרָאֵל:
תהלים פא (ג) שָׂאוּ זִמְרָה
וְתָנוּ תַף כְּנֹר זָעִים עִם נְבִלָה:
תורה לב
מלכים א- יב (כח) וַיִּצְנֶן

הַמֶּלֶךְ וַיַּעַשׂ שָׁנֵי עֲגָלֵי זָבֵב
וַיֵּאמֶר אֲלֵהֶם רַב לָכֶם מַעֲלֹת
וַיְדוּשְׁלֵם זֶהוּ אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר יִעֲלֶיךָ מֵאֲרָץ מִצְרַיִם:
משלי יח (ו) מִגְדָּל עֵץ שָׁם
יִקָּוּ בּוֹ יִרְוֶן צְדִיק וְנִשְׁבָּב:
איכה ד (כ) רִחַץ אֶפְיָנו מִשִּׁיחַ
יָדוּד נִלְכַּד בְּשִׁיתוֹתַי אֲשֶׁר
אֶמְרָנוּ בְּצִלּוֹ תַחֲתֵי בָנוּם:
שמות כ (יג) לֹא תִרְצֵחַ לֹא
תִנְאֻף לֹא תִגַּב לֹא תִצְנֵן
בְּרִצְף עַד שָׁקֵר:

שמסתכלין להעריך כ"א כראוי עי"ז זוכין להתרת נדרים, ועי"ז ניצולין מד' מדות הנ"ל, כנ"ל. והבן :

כח [א] דע שיש חילוקים בין התורות כי יש תורה שלא ניתנה אפי' לדרוש. ויש תורה שניתנה לדרוש ולא ניתנה לכתוב. ויש שניתנה לכתוב. וכמו שמצינו ב"שור"ל (גיטין ס' ע"ב) דברים שבע"פ אי אתה רשאי לאומרם בכתב וכו'. ומי שיוודע להבחין ולהכיר בין התורות איזהו ניתנה לכתוב ואיזהו לא ניתנה לכתוב. הוא יכול להכיר את איש ישראלי בין האומות ואפי' אם א' מישראל עומד בין כמה אומות יכול להכירו. וסוד זה מרומז בפסוק (הושע ח) **אכתוב לו רובי תורתו כמו זר נחשבו** (ז), היינו כשכותבין רובי תורתו היינו רב יותר מהראוי דהיינו שכותבין מה שלא ניתן ליכתוב כנ"ל **אוי כמו זר נחשבו** היינו שאין יוכל להכיר את הישראלי וכמו זר נחשב אצלו שנדמה לו לזר ולנכרי וכן להיפך שיוכל למעות על הנכרי שהוא ישראל כנ"ל. כי עיקר ההבדל שבין ישראל לאומות, הוא בכח' מה שלא ניתן לכתוב בחי' תורה שבע"פ. כמו דאיתא (ז) שבשביל זה ניתנה תורה שבע"פ מחמת שצפה שיהיו ישראל בגלות ויעתיקו האומות לעצמן תורה שבכתב עי"כ נתן לנו תורה שבע"פ. שזה אינם יכולים להעתיק מחמת שהוא בעל פה. נמצא שעיקר ההבדל והיתרון של ישראל על האומות הוא בכח' תורה שבע"פ שלא ניתן לכתוב. ויש בכ"א וא' מישראל חלק מבחי' תורה שבע"פ שלא ניתן ליכתוב. ועי"כ מי שמכיר בין התורות שניתנו לכתוב ושלא ניתנו לכתוב הוא יכול להכיר בין ישראל לאומות כי זה עיקר הבדלם כנ"ל :

כט [א] כשאירע שאלה בבית האדם עי" תערובת איסור בהיתר ואין בהיתר כדי לבטל את האיסור בזה מראין לו שפגם באיזהו יהוד של מעלה, כי כל היהודים והזווגים הם בחי' ביטול איסור. וזה בחי' [א] ואמר לנו את הארוסות והתיר לנו את הנשואות, נמצא שמאיסור נעשה היתר. כי בתחילה^א היא ארוסה ואז היא אמורה ואח"כ נעשית היתר בנשואין. ועי"כ גם כזווג התחתון של זה העולם נאמר [א] **אלקים מושיב יחידים ביתה** היינו זווגים כשדרז"ל (סוטה ב) זה הפסוק לענין זווגים **אזי מוציא אסורים בכושרות** היינו שנעשה האיסור כשר והיתר בחי' ביטול האיסור כנ"ל. ועי"כ כשאין נתבטל האיסור והשאלה אמורה הוא^ב סימן שפגם ביחוד של מעלה, כי היחוד הוא בחי' ביטול האיסור כנ"ל [א]:

ל [א] **כשבא** ספר חדש לעולם, וזה מכואר אצלנו שיש חידושים שנעשין עי" דמעות. [ב] (כמוכא כסי' רסב [א]) **אזי אלו** הדמעות של החידושים שמהם נעשה הספר החדש הם עומדים כנגד גזירות האומות ומכבלין :

והדבר מכואר, כי כל כהם היא מן הדמעות של עשו (ז). ועי"כ כשיש אלו הדמעות הנ"ל הם עומדים כנגדם ומכבלין. וזה אותיות **ככיה ר"ת בני ישראל כחול הים** (הושע ב) מה

חול הים מגין מן גלי הים שלא ישטופו העולם (ז) כן בני ישראל מגין עליהם **הככיה** והדמעות כנגד גזירות האומות כנ"ל וזה **והיה מספר בני ישראל כחול הים** מספר היינו **י"מספר** הנ"ל משם **בני ישראל כחול הים** היינו בכיה ודמעות של החידושים שבספר שמגין עליהם כנ"ל :

לא [א] **על ידי** הנגינה אדם ניכר אם קבל עליו עול תורה. וסימן, **בכתף ישאו** [א], ודרז"ל (ערכין יא) **אין ישאו** אלא לשון שירה שנאמר [א] **שאו זמרה ותנו תוף**. ומקרא זה נאמר במשא בני קהת שהיו נושאים בכתף את הארון היינו בחי' עול תורה :

לב [א] **יש** צדיקים גנוזים והם יודעים פנים בתורה אך הם צריכים להעלים תורתם, וכמו שמספרין מעשה מהבעש"ט עם הדרשן [א] וגם אצלו יש לפעמים שיוודע תורה שיש לה פנים דהיינו פנים בתורה והוא צריך להעלימה ואינו אומרה [א] ולפעמים אינו כותבה כלל ולפעמים כותבה ואח"כ שורפה [א].

ובאמת אם היתה נכתבת היה מזה ספר, והיה כא בתוך העולם. וגם יש בהם שמות בחי' שמי שנכתב בקדושה [א]. אך העולם מקלקלין זאת וצריכין להעלימה ולשורפה. אבל הוא טובה להעולם מה שנעלם ונשרף תורות וספרים הללו. כי גם יש כמה ספרים שכבר נעשו ספרים ונמחו ונאבדו מן העולם כי בוודאי הצדיקים הגדולי' הקדמוני' תנאים ואמוראים וכיוצא בהם עשו ספרים הרבה אך נאבדו [א]. אך הוא טובה להעולם, כי אם לא היו זאת לא היו אפשר לנו כלל להתקרב להשם יתברך. כי יש הרבה ספרי מינין שאם היו הם ושלום מתפשטין בעולם לא היה אפשר כלל להתקרב להשי"י. כי ירבעם בן נבט שעשה שני עגלי זהב ואמר **הנה אלוקי ישראל וכו'** (מלכים א יב) והטעה כל ישראל אחריהם. היעלה על הדעת שהטעה עם רב בשמות כזה לעבוד עגלים. אך בוודאי היו בזה חכמות גדולות מאד מאד של אפיקורסית? ואם היו היו ר"ל נמצא עתה דף אחד מספרים הללו היו מתרחקים מאד מהשי"י ולא היו אפשר להתקרב אליו ית' כלל. ובשביל זה הוא טובה מה שנתעלמין ונשרפין הספרים הקדושים הנ"ל :

כי הספר הוא בחי' שם ה' בבחי' (משלי יח)^א **מגדולת עוז שם ה' בו ירוץ צדיק ונשגב**, ואיתא בזהר (בראשי' ד' לו ע"ב) **שם ה' דא ספר**, כי **ספר** במספר **שם** כמוכא [א]. כי הספר הוא בחי' שמי שנכתב בקדושה ונתפשט בעולם ועושה שם. ודע שכ"א וא' צריך לשמור את בחי' משיח שיש לו. כי כל אחד כפי קדושתו וטהרתו כן יש לו בחי' משיח. וצריך לשמור מאד שלא יתקלקל בחי' משיח שלו. ועיקר הדבר שבו תלוי בחינות משיח הוא שמירה מניאוף. כי משיח הוא בחינות הוטם בבחינות רוח **אפינו משיח ה'** (איכה ד) [א]. וניאוף תלוי בחוטם, כ"ש (שמות כ) [א] **לא תנאף ואיתא**

עשו קולו ויבן. גם עיין זוהר סוף פרשת תולדות דף קמ"ו:
[א] **עיין זוהר פקודי דף רכה:** נעה"פ (הושע ב א) והיה מספר בני ישראל כחול הים] **ומדרש תהלים מזמור ב'** נעה"פ למה רגשו גויים. ועיין גם שמות רבה יג א'
[א] כך מנוקד בתקפא-ספרא
[א] לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
[א] * במדבר ז' ט'
[א] תהלים פא ג'
[א] תורה זו נאמרה בשנת תקסט בפרשת תירו ועיין חיי מוהר"ן סימן תרו ושיש"ק ח"ו רפח שהיא תירוץ על קושית המגיד מיטראוויצ'י. ובח"מ סימן תמו שרבינו שיבא עצמו בה.
[א] מוכא בחיי מוהר"ן סימן נב

מתרצו - בתחלה
* תהלים סח
[א] בתשכט - אסירים
[א] גם בדפדפי' תורלד - הוא, ומתורלו - היא (בתקפא ו' חלקו התחתון חלש ובכמה פוסטים נראה י')
[א] עיין לק"ה תערובות הלכה ג' אות א'. כי עיקר היחוד הוא לייחד את הבריאה שיהיה נכלל ובטל בקודם הבריאה עי"ש
[א] לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
[א] נוסף בתקפא
[א] מי שרוצה לחדש חודשין דאורייתא שיש בהן ממש הוא צריך לבכות מקודם.
[א] **עיין זוהר שמות דף יב:** [פורקנא דישאל לא תליא אלא בבכי, כי ישלמון ויכלון כבי דמעות דבכה עשו קמי אבוי, דכתיב (בראשית כו לח) וישא

[א] לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו. ועיין ככבי אור בהקדמה לחכמה ובינה
[א] בתשכט - שדרז"ל
[א] **עיין ליקוט** שמיעוני הושע פ"ח רמו תקנה. ועיין ושמות רבה מו א במדבר רבה יד ט תנחומא וירא ה' וכי תשא לך [א] גם בתורלו - הישראלי, מתורלו - הישראלי
[א] **עיין שמות רבה תשא יז** [צ"ל מו אות א **הובא בתוספות גיטין ט: ד"ה** [אתמה] **ועיין ירושלמי פאה פ"ב** [הלכה ד' והגיגה פ"א הלכה ח']
[א] מתרצו - לכתוב
[א] לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו והיא ביאור על ספר המדות ערך הוראה ח"ב אות ג'.
[א] לשון ברכת האירוסין כתובות זו:

[א] בתקפא- (משלי ח), ובתשכט תוקן
[א] גם בדפדפי' - מגדול, בתשכט - מגדל (כלשון הפסוק)
[א] עיין זוהר ויקהל דף ה. כי ספר דקאמרו ושמ חד מלה הוא בכל סטרין ועיין ספר הפליאה ד"ה זה ספר תולדות האדם. וספר נובלות החכמה לרבי ישראל שרוג עלה טו. קהלת יעקב ערך ספ
[א] עיין תורה ב' ח"א
[א] ובדברים י' י'

מאמר הדמעות שמבטלות את הדמעות של עשו

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן תנינא

זמן ומקום אמירת התורה
לא ידוע

פתיחה

רבנו מבאר שהדמעות שמורידים בבכי שלפני שמחדשים חדושי תורה הן עומדות כנגד הדמעות של עשו הרשע לבטלן, ואזי אין לו כח לגזור גזרות על ישראל, כי כל כוחו מאותן דמעות שהוריד כשבכה על שאיבד את הברכות של אביו.

ליקוטי הלכות

אין

שיחות השייך לתורה זו

אין

הקדמה

תורה זו בנויה על יסוד שחידש רבנו בתורה רסב שקודם שמחדשים חדושי תורה צריך לבכות ולהוריד דמעות, כי יש קטרוג על חדושי תורה חדשים, וכשבוכה תחילה אזי שותים הקליפות מהדמעות את חלקם ומסתלקים. ובזוהר שמות יב: מבואר שכל כוחו של עשו לגזור גזרות על ישראל הוא מהדמעות שהוריד על שהפסיד את ברכות של אביו. ובמדרש מבואר שהבכי של עשו עשה כל כך רושם בגלל מצוות כבוד אב שקיים בשלימות, לכן אמר הקב"ה תחילה אשלם לו ואח"כ אשלם לישראל.

בתורה זו מוסיף רבנו שמה שיכול לעמוד כנגד הדמעות הנ"ל של עשו, הם רק דמעות הנ"ל שת"ח מוריד לפני שמחדש חדוש אמיתי בתורה.

לכאורה רבנו כאן מתרץ קושיא חזקה שהקשו רבי'ם/ על זוהר הנ"ל כיצד יתכן שעשו הוריד שתי דמעות ושליש ומיד נתקבלה תפלתו וניתן לו כח להשתעבד בישראל אלפים שנה ויותר, ואילו עם ישראל מורידים דמעות אין ספור וזה לא מועיל לבטל את דמעותיו? ואמנם לדברי רבנו הקושיא קצת נחלשת כי לדבריו רק דמעות שעל ידן מחדשים חדושי תורה של ממש הן העומדות כנגד דמעות עשו, אלא שזה בעצמו גם קושיא מדוע דווקא הן?

עוד צ"ע מדוע באמת הקב"ה כל כך החשיב את דמעותיו של עשו? המתוק מדבש שם ביאר שכיון שכלפי חוץ היה בזה חילול ה' שנדמה שיעקב לקח אותן במרמה, לכן יש קטרוג על ישראל בכל הגלות הארוכה. אבל במדרש מבואר שדמעותיו זכו ליחס כזה בגלל מצוות כבוד אב שקיים בשלימות.

ואולי אפשר לומר טעם שדווקא דמעות הנ"ל שבוכים לפני שמחדשים תורה הם העומדות כנגד דמעותיו של עשו, עפ"י המבואר שם בתורה רסב שהדמעות האלה לוקחות אותן הקליפות ומסתלקות, וכיון שעשו הוא קליפה לכן דמעות אלה בכוחן לסלק את כוחו.

אלא שקשה שאם הטעם שדמעותיו חשובות בגלל כבוד אב, כיצד עומדות דמעות של חדושי תורה נגדן, הרי עדיין נשאר הכבוד אב שעשו קיים, ויעקב כ"ב שנים לא קיים. והכי נמי אם דמעותיו חשובות בגלל החילול ה', מה מועילות הדמעות של חדושי תורה לבטל החילול ה'.

ואולי כשאיש ישראל מזרע יעקב נעשה שותף להקב"ה בחדוש מעשה בראשית וקיום העולם ע"י חדושי תורה, מתברר למפרע שבאמת הברכות ראויות ליעקב, ולא לעשו הרשע שכל מהותו רע כמבואר במדרש (ב"ר סג ח') שהקב"ה אומר עליו הוא שוא שבראתי בעולמי וממנו יצא עמלק ס"ת רק רע כל היום. והכי נמי מתברר שהכ"ב שנים שלא קיים יעקב אבינו כבוד אב ואם, היו לצורך מצווה גדולה הרבה יותר של קיום העולם ע"י שיוליד י"ב שבטי ישראל שמהם יצאו חכמים שיחדשו בתורה כנ"ל, ויהיו שותפים להקב"ה כנ"ל, להבדיל

* כח ער ל חשוי תשפ"ג ירושלים

² אמורי פנחס מקוריץ - שער א - תורה נביאים כתובים אות (ור"ח) ותשקמו בדמעות שלישי (פ, ו), איתא דבשכר ג' דמעות שהוריד עשו נשתעבד בישראל וכו' וקשה הלא כמה דמעות מורידין ישראל ובוכין ואיך לא מכריעין נגד דמעותיו. ותי' הר"ר זאב קוצעסן דאותן הדמעות הן של עשו דהיינו שאינן לש"ש רק לפניה וכיוצא בו או לבחי' העה"ז:

מעשו וכל זרעו שהם המחריבי עולם. ועל כן הדמעות שבוכה החכם לפני שמחדש חדושי תורה אותם לוקחת קליפת עשו לחלקו להיות לו כביכול קצת חלק בזה, ונסתם פיו ומסתלק מלקטרג על יעקב וזרעו.

עד כאן ההקדמה

✳

תורה ל [א]

כשבא ספר חדש לעולם, וזה מבואר אצלנו שיש חידושים שנעשין ע"י דמעות.
 (כמובא בסי' רסב [ה] שע"י שמוריד דמעות לפני שמחדש בתורה חדושים של ממש לוקחים הקליפות חלקם ומסתלקים) וכאן מוסיף רבנו ומחדש שבשמוריד דמעות לפני שמחדש בתורה אזי אלו הדמעות של החידושים נעשה הספר החדש הם עומדים כנגד גזירות האומות ומבטלן :

והדבר מבואר, כי כל כחם של האומות לגזור גזירות על ישראל היא מן שלש/ו הדמעות של עשו (י/ו) שבעה על שהפסיד את הברכות של אביו. וע"כ כשיש אלו הדמעות הנ"ל של ישראל המחדשים בתורה הם עומדים כנגדם ומבטלן.

וזה אותיות בכיה ר"ת בני ישראל כחול הים (הושע ב) ו' כלומר מה חול הים מגין מן גלי הים שלא ישטופו העולם (י/א) כן בני ישראל מגין עליהם הבכיה והדמעות כנגד

¹ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

² נוסף בחקפא

³ פי שרצה לחדש חדושים דאורייתא שיש בהן טמא הוא צריך לבכות מקודם.

¹ **מדרש תנחומא קדושים** – פרק טו – בוא וראה מצות כיבוד אב ואם כמה חביבה לפני הקב"ה שאין הקב"ה מקפח שכרו בין צדיק בין רשע מנלן מעשו הרשע על שכבד את אביו נתן לו הקב"ה את כל הכבוד הזה ר' אלעזר אומר שלש דמעות הזיל עשו הרשע אחד מעינו של ימין ואחד מעינו של שמאל והשלישית נקשרה בעינו ולא ירדה אימתי בשעה שברך יצחק את יעקב שנאמר (בראשית כז) וישא עשו קולו ויבך בוא וראה כמה שלווה נתן לו הקב"ה שנאמר (תהלים פ) האכלתם לחם דמעה ותשקמו בדמעות שליש שלוש אין כתיב אלא שליש שלא היו ג' שלמות. ומה אם רשע זה על שכבד את אביו מה פרע לו הקב"ה המכבד את אבותיו ועושה מצות אחרות עאכ"ו.

מדרש תנחומא (בובר) תולדות אות כד – אמר ר' אלעזר שלש דמעות הוריד עשו, אחת מימינו ואחת משמאלו, ואחת נסתלק בתוך עינו, אמר הקב"ה הרי הרשע היה בוכה על חיינו מה אני מחזירו ריקם, מיד אמר לאביו שיברכו, זש"ה האכלתם לחם דמעה ותשקמו בדמעות שליש (תהלים פ ו). אמר ר' אבין בשם ר' אחא, אמרו ישראל לפני הקב"ה רבונו של עולם ומה עשו הרשע על שהוריד שתי דמעות נתמלא עליו רחמים מיד, אנו שדמעתינו תדירה ביום ובלילה כלחם על אחת כמה וכמה, שנאמר היתה לי דמעתי לחם יומם ולילה (שם מב ד). עד עכשיו לא הגיע הקץ שנתמלא עלינו רחמים, אמר דוד שמע תפילתי ה' ושועתי אינה אל דמעתי אל תחרש (שם לט יג). אמר להם הקב"ה אפרע לעשו הרשע כבוד אבותיו וארוממנהו ואחר כך אני בא ומרומם אתכם, ופורע (להם) [לכם] מה שפעלתם.

כתם פז על זוהר פרשת תולדות דף קמ"ה ע"א – שכר דמעותיו של עשו – 'כשמוע עשו' אמר רבי חייא: כמה בישין עברו דמעין וכו' – הוא שאמרו ז"ל: "ג' דמעות הוריד עשו: אחד מהימין וא' מהשמאל ואחד נסתלקה בתוך עינו. הוא שאמרו ישראל: 'האכלתם לחם דמעה ותשקמו בדמעות שלישי'. עשו הרשע על שהוריד שלשה דמעות נתמלא רחמים עליו, אנו שדמעתינו תדירין עאכ"ו! שנאמר: 'היתה לי דמעתי לחם יומם ולילה'. ועז"א דוד: 'אל דמעתי אל תחרש'. ואמרו: 'כשמוע עשו וכו' ויצעק צעקה גדולה ומרה כל האומר הקב"ה וותרן יתרו מעוי אלא מאריך אפיה וגבי דיליה. שהרי צעקה א' הזעיק יעקב לעשו. ואימתי נפרע לו? בשושן הבר' – ויצעק צעקה גדולה ומרה עד מאד". וכן יבאר כי שערי דמעה לא ננעלו אפילו לרשעים כשמורידין אותם באמת ובתמים. שהרי עשו אלמלא שהיה דבר אביו יקר וחשוב בעיניו, לא היה בוכה, כי אכזרי הוא ולא מרחם לשיזיל דמעות מיד – כי הדמעה אינה מצויה אלא למי שהוא רך הלבב. והנה בנדון הזה עשו בהיות שהיו דברי אביו חשובים בעיניו, ככה ממרירות נפשו. והקב"ה אינו מקפח שכר כל בריה ושמר דמעותיו לזרעו אחריו.

¹ **עיין זוהר שמות דף יב:** [פורקא דישאל לא תליא אלא בבכי, כד ישתלטון ויכלון בכי דמעות דבכה עשו קמי אביו, דכתיב (בראשית כו לח) וישא עשו קולו ויבך. גם עין זוהר טוף פרשת תולדות דף קטנ:]

² **זוהר שמות דף יב:** אמר רבי יהודה, לזמנא דאתי מה כתיב (שם ח) בבכי יבואו ובתחנונים וגו', מהו בבכי יבואו, בזכות בכי דאם הילד שהיא רחל, (דהיינו בכייתה של השכינה) יבואו ויתכנסון מן גלותא, ואמור רבי יצחק, פורקא דישאל לא תליא אלא בבכי, כד ישתלטון ויכלון בכי דמעות דבכה עשו קמי אביו, דכתיב (בראשית כו לח) וישא עשו קולו ויבך, ואינון דמעין אחיתו לישראל בגלותיה, (לכפר על חלול ה' שהיה נראה כאילו בעקבה ורמיה לקח יעקב את הברכות, לכן רק) כיון דיכלון אינון דמעין בבכיה דישאל, יפקון מגלותיה, הדא הוא דכתיב (ירמיה לא ח) בבכי יבואו ובתחנונים אובילים:

³ **הושע פרק ב (א) וְהָיָה מִסְפָּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּחֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא יִמְד וְלֹא יִסָּפֵר וְהָיָה בְּמִקוֹם אֲשֶׁר יֹאמְרוּ לָהֶם לֹא עֲמִי אֲתֵם יֹאמְרוּ לָהֶם בְּנֵי אֵל הָיָה:**

⁴ **עיין זוהר פקודי דף רנה:** [ע"פ (הושע ב א) והיה מספר בני ישראל כחול הים] **ומדרש תהלים מזמור ב' (ע"פ למה רגשו גוים. ועין גם שמות רבה יג א)**

⁵ **מדרש תהלים** – מזמור ב' – דבר אחר, מה הים הזה הגל שלו עולה ומתגבר כאילו מציף את העולם, וכיון שמגיע לשפת הים הוא משתטח לפני החול. כך אומות העכו"ם, כל מי שמזדווג לישראל לעשות להם רעה נופל לפנייהם. למה, שישראל משולין כחול. שנאמר

גזירות האומות כנ"ל הפסוק הזה בהושע הוא חלק מברכה שברך הנביא הושע את ישראל כתשובה על דבריו הקודמים שקטרג על ישראל, וכיון שהקב"ה הוכיחו כמבואר בגמ' פסחים פז: (כ) התחיל לברכם. וביומא כב: (כ) הקשו סתירה בפסוק דכתיב מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד, ותרצו כשח"ו לא עושים אזי מספרם כחול הים, וכשעושים רצונו של מקום אזי לא ימד/י. משמע שאפילו כשלא עושים רש"מ יש להם מספר דהיינו שכל אחד יש לו חשיבות לספור אותו, וכשעושים רש"מ אזי כל אחד כל כך חשוב עד שא"א לספור כי כל אחד שקול כמו רבים אין ספור. ובמדרש אמרו מספר ישראל כחול הים שכמו שהחול גבול לים כך ישראל גבול לאומות, נמצא שאפילו כשלא עושים רש"מ שאז יש לישראל מספר הם גבול לגויים, וזה צ"ע. ואמנם אפ"ל (עפ"י סנהדרין לז.) (טו) אפילו פושעי ישראל מלאים מצוות כרמון. אבל אולי זה בעצמו היה קשה לרבנו, ועל כן מביא ראייה דייקא מהכתוב "מספר בני ישראל כחול הים" דהיינו שכשלא עושים רצונו של מקום, ומחדש שאז הגבול לגזרות הגויים נעשה ע"י הדמעות של חכמי ישראל הבוכים קודם שמחדשים תורה, ולא ע"י כל ישראל, ורק כשעושים ישראל רצונו של מקום אזי כל ישראל הם גבול לגויים.

וזה רמזו בפסוק הנ"ל והיה מספר בני ישראל כחול הים, כי מספר היינו אותיות טוּמְסִפָּר הנ"ל משם בני ישראל כחול הים דהיינו שהדמעות שמקדים להספר שמחדש חכם מישראל, מהם נעשה גבול לגזרות האומות, כמו החול שהוא גבול לים היינו בכיה ודמעות של החידושין שבספר שמגין עליהם כנ"ל :

עד כאן ביאור חברותא לתורה ל' תנינא

(הושע ב, א) והיה מספר בני ישראל כחול הים. ואומות העכו"ם משולים כים. וכן הוא אומר, (ישעיה נז, כ) והרשעים כים נגרש. את מוצא, נמרוד וחביריו נזדווגו לאברהם ונפלו לפניו, שנאמר (בראשית יד, טו) ויחלק עליהם לילה, אבימלך לפני יצחק, עשו לפני יעקב, פרעה ומצרים לפני ישראל, וכן רבים בתורה. ואף לעתיד לבוא גוג ומגוג עתידים ליפול לפני ישראל, ודוד רואה וצווח למה רגשו גוים.

וזה פקודי דף רכה: פתח רבי אלעזר ואמר, (הושע ב א) והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד ולא יספר וגו', מהו כחול הים, תרין גוונין אינון הכא, חדא כחול הים, בגין דימא כד סלקין גלוי בזעפא ורוגזא, ואינון גלין סלקאן לשטפא עלמא, כד מטאן וחמאן חולא דימא, מיד אתברו ותבין לאחורא ומשתככי, ולא יכלין לשלטאה ולשטפא עלמא. כגוונא דא, ישראל אינון חולא דימא, וכד שאר עמין, דאינון גלי ימא מארי דרוגזא מארי דדינין קשין, בעאן לשלטאה ולשטפא עלמא, חמאן להו לישראל דאינון מתקשרן בקודשא בריך הוא, ותבין ומתתברי קמייהו, ולא יכלין לשלטאה בעלמא.

כ"ג פסחים דף פז. – אמר לו הקדוש ברוך הוא להושע בניך חטאו והיה לו לומר בניך הם בני חנוניך הם בני אברהם יצחק ויעקב גלגל רחמין עליהן לא דיו שלא אמר כך אלא אמר לפניו רבונו של עולם כל העולם שלך הוא העבירים באומה אחרת. אמר הקדוש ברוך הוא מה אעשה לזקן זה? אמר לו לך וקח אשה זונה והוליד לך בנים זוננים ואחר כך אומר לו שלחה מעל פניך אם הוא יכול לשלוח אף אני אשלח את ישראל. שנאמר "ויאמר ה' אל הושע לך קח לך אשה זוננים וילדי זוננים ויילך ויקח את גמר בת דבלים". (פז) ... ותלד לו בן ויאמר ה' אליו קרא שמו יזרעאל כי עוד מעט ופקדתי את דמי יזרעאל על בית יהוא והשבתני ממלכות בית ישראל ותהר עוד ותלד בת ויאמר לו קרא שמה לא רחמה כי לא אוסיף עוד ארחם את בית ישראל כי נשא אשא להם ותהר ותלד בן ויאמר (ה' אליו) קרא שמו לא עמי כי אתם לא עמי ואנכי לא אהיה לכם לאחר שנולדו (לו) שני בנים ובת אחת אמר לו הקדוש ברוך הוא להושע לא היה לך ללמוד ממושה רבך שכיון שדברתי עמו פירש מן האשה אף אתה גדול עצמך ממנה אמר לו רבונו של עולם יש לי בנים ממנה ואין אני יכול להוציאה ולא לגרשה, אמר ליה הקדוש ברוך הוא ומה אתה שאשתך זונה ובניך (ובני) זוננים ואין אתה יודע אם שלך הן אם של אחרים הן, כך ישראל שהן בני בני בחוני, בני אברהם יצחק ויעקב (שנבחנו בכמה נסיונות, והם) אחד מארבעה קנינין שקניתי בעולמי, תורה קנין אחד דכתיב ה' קניי ראשית דרכו, שמים וארץ קנין אחד דכתיב קנה שמים וארץ, בית המקדש קנין אחד דכתיב ה' זה קנתה ימינו, ישראל קנין אחד דכתיב עם זו קנית, ואתה אמרת העבירים באומה אחרת, כיון שידע שחטא, עמד לבקש רחמים על עצמו, אמר לו הקדוש ברוך הוא עד שאתה מבקש רחמים על עצמך, בקש רחמים על ישראל שגזרתי עליהם שלש גזירות בעבורך. עמד ובקש רחמים ובטל גזירה והתחיל לברכן שנאמר והיה מספר בני ישראל כחול הים וגו' והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי ונקבצו בני יהודה ובני ישראל יחדו וגו' וזרעתי לי בארץ ורחמתי את לא רחמה, ואמרתי ללא עמי עמי אתה.

כ"ד יומא דף כב: אמר רבי אלעזר כל המונה את ישראל עובר בלאו שנאמר והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד רב נחמן בר יצחק אמר עובר בשני לאוין שנאמר לא ימד ולא יספר אמר רבי שמואל בר נחמני רבי יונתן רמי כתיב והיה מספר בני ישראל כחול הים וכתיב אשר לא ימד ולא יספר לא קשיא כאן בומן שישראל עושיין רצונו של מקום כאן בומן שאין עושיין רצונו של מקום רבי אמר משום אבא יוסי בן דוסתאי לא קשיא כאן בידי אדם כאן בידי שמים.

כ"ה ראה חומת אנך לחיד"א על הושע שם כיצד נהפך ממספר לאין מספר, ומבאר שכשעושיין רש"מ אזי כל אחד שקול כמו הרבה ע"ש.

טו סנהדרין דף לז. סוגה בשושנים שאפילו כסוגה של שושנים לא יפרצו בהן פרצות והיינו דאמר ליה ההוא מינא לרב כהנא אמריתו נדה שרי לייחודי בהדי גברא אפשר אש בנעורת ואינה מהבהבת אמר ליה התורה העידה עלינו סוגה בשושנים שאפילו כסוגה בשושנים לא יפרצו בהן פרצות ריש לקיש אמר מהכא כפלח הרמון רקתך אפילו ריקנין שבך מלאין מצות כרמון רבי זירא אמר מהכא וירח את ריח בגדיו אל תיקרי בגדיו אלא בוגדיו.

